

Tor Halstvedt Født 1948 i Askim. Studert bl.a. litteraturvitenskap ved Universitetet i Oslo, men har de siste 25 år i hovedsak som fabrikkarbeider, snikker osv. Har vært aktiv som frikjøpsmalist. Halstvedt har gitt ut 11 bøker, både voksenromaner og barnebøker. Den siste boka er tredje og siste bind i barnebokaen *Forsvinningsstyrelsen – Njordskussaren*.

Bob Dylan - den store, lille mannen fra småbyen Hibbing

Det er noe av det mest fundamentale i oss mennesker at vi bøyer oss for det vi oppfatter som større enn oss. Mulighetene for å ha noen å beundre er tilnærmet uuttømmelige; fra de primitive samfunns medisinnmenn via den religiøse gudeskikkelsen til våre dagers små og store helter. Noen bøyer seg i støvet for fotballspilleren Beckham, andre for ungdomsidolene James Dean eller Westlife. Noen får ikke sett nok av kronprins Haakon, mens atter andre skriver hyllingsdikt til vaskekjerringer og tommerhøggere. Det skulle være noe for alle, hver sin smak. En av de jeg beundrer aller mest er den vesle trollmannen fra småbyen Hibbing i det «norske» Minnesota – Bob Dylan.

*Hey, hey, Woody Guthrie, I wrote you a song
'bout a funny ol' world that's a'coming along.
Seems sick an' it's hungry, it's tired an' it's torn.
It looks like it's a'dyin' an' it's hardly been born*

■ Av Tor Halstvedt

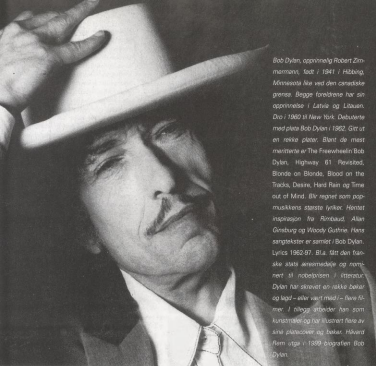
Det var i 1967 jeg første gang kom over musikkens hars. The times they are a-changin' her plata. I sambeites navn kan jeg altså ikke skyte av å være den som oppdaget Dylan i Norge. For meg var denne plata og de platene jeg kjøpte senere en åpenbaring, noe helt nytt! Jeg hadde tidligere som gymnast hatt Krut Hansen som idol. Vår norske trollmann med panfloyte og sordin. Men på denne tida hadde tross at Hansen vært død i femten år, jeg hadde kanskje behov for noe som hadde mer av min tid i seg. Dylan trollhant meg med protesten, med sin episke måte å skrive en sangtekst på med sin sørgnante blick (ostrest som Elvis). Jeg forsøkte å kle meg med et sjar blick selv, uten særlig hell. Jeg lærte alle sangene hans utent, men jeg kom aldri til

langt at jeg klarte å spille gitar, det er nok lyrikken hans jeg er mest oppatt av. Hans episke uttrykk ble en vesentlig del av min himmel. «In the dime stores and bus stations, / People talk of situations, / Read books, repeat quotations, / Draw conclusions on the wall» «Love Minus Zero» her melodien, de er noen av de beste lyriske strofer jeg kjenner til den dag i dag.

Så forlot jeg mitt eget lille Hibbing - stasjonsbyen Askim - og dro inn til Oslo for å lese som om jeg skulle studere. I motsetning fra hvor jeg raskt fant ly, føle jeg at jeg måtte ta avstand fra alt det jeg tidligere hadde likt. Hansen var gløselig bare en fel mus, og Dylan, han var en hagnyrende snibborger, en klasseforreder, et amerikansk mashal. En som var alt for sjøl-oppatt til å kunne vandre inn i østern-røde søl sammen med oss gatta i SUF (nd)! Jeg husker enda bedjetenhet at jeg holdt små foredrag for «kanten» om

hvor reaksjoner Dylan var, på den tida kunne vi drøpe et merenske ved å strangle om politisk kjeje i panza på verdikommende. Reaksjoner! Dylan li steidedd foran fotene våre, men vi staver videre på studietirkelet om marxismen-/leninismen og Mao Tsetungs tenkning!

Men etter den søte klee kommer som kjere den sure sive. Østern røde fine begynte å fulte, snart var det ikke stort mer enn en blodpol igjen. For fjerde gang i livet måtte jeg rydfinise hvem jeg var, hva jeg likte, hva jeg trodde på. Jeg visste at Dylan var i rommet sammen med meg, den lille Chaplin-figuren med hamen. Men han som satte seg ned ved varme bord som meg var i første omgang Bruce Springsteen, arbeidsgjemen med saksofonstamme og en kjevel met cha som meg. Men endelig en dag leste jeg skriften på vuggen, jeg hørte om igjen Dylan! Begynte med live-innspilinger fra ferskagge år. Bruce ble momentant demonisert. Jov, det var akkurat som å komme hjem etter flere år i utendighet! Jeg forente meg med ungdommens idol, Hansen hadde jeg forelengt røkt fredpipe med, fornte meg kanskje med meg sjøl. Men denne gangen var han, eller de, ikke et idol, men en karnter jeg satte høyt.

Bob Dylan, opprinnelig Robert Zimmerman, født i 1941 i Hibbing, Minnesota like ved den canadiske grense. Begge foreldrene har sin opprinnelse i Latvia og Litauen. Dro i 1960 til New York. Debuterte med plate Bob Dylan i 1962. Gitt ut en rekke plater. Blant de mest merittene er The Freewheelin' Bob Dylan, Highway 61 Revisited, Blonde on Blonde, Blood on the Tracks, Desire, Hard Rain og Time out of Mind. Blir regnet som popmusikkens største lyriker. Hentet inspirasjon fra Rimbaud, Allan Ginsburg og Woody Guthrie. Hans sangtekster er samlet i Bob Dylan, Lyrics 1962-87. BLa. fikk den franske stats æremedalje og nominert til nobelprisen i litteratur. Dylan har skrevet en rekke bøker og lagd - eller vært med i - flere filmer. I tillegg arbeider han som kunstmaler og har illustrert flere av sine platecover og bøker. Håvard Rem utga i 1999 biografien Bob Dylan.

*If my thought-dreams could be seen
They'd probably put my head in a guillotine.
But it's all right, Ma. It's life, and life only.*

Med huet spreggfult av tanker om fedrenes misgjerninger i oppil flere dekkede, med store ambisjoner om å rive Hans ned fra det høyeste, med oppnær mot skole, kirke, det minnere - you name it! - så var det en sann vir å komme borti en fyr som skulle kappes huet av om sde visste hva han tenkte. Det var en bse, mot minde. Jeg hadde allerede avfattet meg med at sunnheten var falskt og at jeg ikke ville være en del av det.

Skulle jeg sette navn på dette opprøret måtte det bli en blanding av anarkisme og pacifisme. Jeg leste Pac-bøker om anarkisme, lutet alt som hadde med det ni-tene å gjøre (and I'll stand over your grave/ 'til I'm sure you're dead), leste om Summerhill med den svært så frie oppdragelsen der og om et universitet i Susterne (Harra!) hvor studentene gikk splinter nakne! Uten kler ville det ikke bli noe klasseskille, lærte vi med Vigot Sjstrun. For meg var dette en domstoverdet, ungdomsromantik, men boete i Jmaten var det viterlig en spjelling med gitar som spilte sian at maktu skalv i

bukserena. Break every rule! Det var blåp, også for meg. Å, for en himmelk tanket det var!

*my friend from the prison, they ask unto me
«How good, how good does it feel to be free?»
And I answer them most mysteriously
«As birds free from the chains of the sky»*

Noe ble boete, men noe blir værende igjen. Sånn også med vårt forhold til frihet. Frihet kan være å kritte seg med noe, et privat ik, en avhengighet en ikke ønsker, eller det kan være frihet fra tri-

tenhet og arbeidshet. Eller som i «Oxford Town»; frihet fra rasandetrykkeløse. Ater og ater viser det seg at det er forholdvis lett å bli fri fra noe, men det er vanskeligere å vite hva en skal bli fri til. Frihet er noen ganger noe vi har. «Me, I romp and stomp./ Thankful as I romp./ Without freedom of speech./ I might be in the swamp.» Men stort sett er frihet noe vi søker, et mål langt ute i horisonten. «See my light come shining./ From the west unto the east./ Any day now, any day now./ I shall be released.» Dette at frihet ikke er noe vi har, men noe vi søker, det tar Dylan opp gjentatte ganger. «I shall be free, here en sang, en annen har han kalt «I shall be free, no. 10». Men vi estimer også at vi bare er «a grain of sand». At verden lang fra gje ander den dugg vi dot. At som voksen kan jeg ikke være fri, om jeg ikke tilkater at menneskene jeg har rundt meg også er fri. Dette har Dylan lært meg, for meg er han en klok mann. Likeledes er han klar over at friheten også har sine grenser. Fuglen er list fritt til sin kjuffer, kammaren er list til det å scape, den troende til sin Gud, den ebliende til den han ebler.

Don't the moon look good, mama
Shinin' through the trees?
Don't the brakeman look good, mama,
Flugging down the «Double E»?
Don't the sun look good
Goin' down over the sea
Don't my gal look fine
When she's comin' after me?

Kjærlygheten viser mange ansikter; den reisende som siter lært mot togvindu, håper at kjæresten skal komme etter. Eller han som sier til Barnona «deep in my heart/ I know there is no help I can bring». Han som minnes jenta tonifra «Please see of her hair hangs long.» Eller han som tenker på småbarns domning «these visions of Johanna are now all that remain.» Han som beriker til sin kvinne «Took a woman like you./ To get through to the man in me.» Han som skuffet utbryter at «love is just a four-letter word» eller som skriver en skjøn kjærlyghetsang til Angelina. Slik kunne jeg fortsette.

Dylan er uten tvil en stor kjærlyghetspo-

1963

1965

1966

1981

1997

et, men det som gjør ham spesiell i denne sammenhengen er den kjærlyghetshistorien han forteller i «Abandoned Loves». Den ble skrevet på den tiden Dylan forlot kona Sara, kan altså sees som en slags selvbiografi. «'In making up the line of liberty./ But as long as I love you, I can't be free.» Kjærlygheten tar fra ham friheten – kanskje til å ebke Gud, eller kanskje rett imot til å leve at sin amerikanske natidhet. Videre klager han «How long must I suffer such abuse./ To let me see your smile, before I turn you loose.» Han elsker henne, men kjærlygheten er en lilebe! «My heart is telling me I love you, but you're free.» Vi har en parallell historie i Soren Kierkegaard's liv, han forelsket seg i Regine Olsen, men dikter-filosofen fakte snart at kjærlygheten til henne var i veien for kjærlygheten til Gud. Så sikkert imot sine føleber behandlet Kierkegaard kjæresten så dæilig at ho gjonde slutt på forholdet. Men han fortsatte å ebke henne så lange han levde!

I «Highway 61 Revisited» tok Dylan opp det tema Soren Kierkegaard tok opp i Frygt og bær, og som jeg i all beskjedenhet behandla i romanen *Stewies*. «Oh God said to Abraham «Kill me a son», Staten av verset lyder slik «Well Abe said «When do you want this killing done»/ God says «Out on Highway 61.» Altså en ungdommelig råfæring, en besk kritikk av kristendommen. Den samme kritiske holdningen viser han i «With God on our Side»; «For you don't count the dead/ When God's on your side.» I «Masters of War» heter det «Even Jesus would never/ Forgive what you do.» Han si på Gud som en blodnøng kriger. Dylan viste store forståeber for Jesus, enda det ikke er typisk jødisk.

Dylan gjennomgikk en ekteskapeleg krise, han hadde mulig korsnærm for nye at blide det ene og det andre, og han befant seg på toppen av det hele i en religion krise. Men så skjedd det noe! «In the time of my confusion/ In the hour of my deepest need.» Endeliktet ble at Dylan skilte seg og at han vendte seg mer mot kristendommen.

Hvordan troen fangerer for Dylan er det ikke så lett for andre å svare på, men som

kunstner mener jeg den var frigjørende. Han fikk en stor ydmyk holdning til seg sjøl og til værelsen, forsonet seg tydeligvis med «the troubles», med den forvirringen han kjente inni seg. Han ble oppatt av barnhøytighet. Bak ak si han Faderen, «Is the fury of the moment? / I can see the master's hand. / In every leaf that trembles, / In every grain of sand.» Tenkingen vendte seg desuten mer og mer mot døden. «When you're sad and lonely / And has not got a friend. / Just remember, that death is not the end.» I et intervju sier Dylan, «Jeg tror at denne verden bare er et sted hvor vi reiser gjennom og at den dode har syne og at til og med den ufødte kan se og jeg betyr meg ikke om hvem som ser det.»

In the dime stores and bus stations

People talk of situations,

Read books, repeat quotations,

Draw conclusions on the wall.

Some speak of the future.

My love she speaks softly,

She knows there's no success like failure

And that failure's no success at all.

Jeg innbiller meg at Dylan bestandig skriver om sin barndoms Hibbing, småbyen han kommer fra. Der alt er oversiktlig. Der barneleken og brua og prenen og distriktleken er klare holdpunkter. Der sirkuset kommer en gang i året. Selv i sørbysangene sine har jeg en følelse av at Dylan søker den minste grappa, søker en sammenheng der menneskene/aktørene er oversiktlige (And I give them all another name), et lite særdom som har ak i seg, også dette å være et hjem. Småbyggen som dro ut i den store verden, ga seg sjøl et nytt navn etter en lesbisk poet. Ne en kjent skikkelse, verdensstjerne, men som i barn og grunn ikke søker annet enn sin egen småby. Den småbyen som Sinclair Lewis og Thomas Wolfe skrev så foraktelig om; men hvorfor ikke være glad i småbyen vår, er den ikke fin og kosmopolitisk nok? Småbyen er ikke noe dårlig sted. Igjen kunne jeg sitere side opp og side ned fra sangene hans, men jeg lar det ligge. Stirrer i stedet inn i veggene, leter etter melodien som ligger på veggen.

The bakery truck stops outside of that fence

Where the angels stand high on their poles

The driver peeks out, trying to find one face

The angels play on their horn all day;

The whole world in progression seems to

pass by.

But does anybody hear the music they play.

Does anybody even try?

Hvem er så denne tynde, valse mannen? Et overfladisk øye finner rædlig å kritisere. Jeg har lest biografiene til Anthony Scalian, Robert Shelton og Climan Heylin, og Dylan kan være ekstrem egoistisk, følelselig og sjøløst. Han liker tilværelsen i velde oppskit. Liker desuten å tilfelle livet sitt, gjør nær av ak som har med media og presse å gjøre, gir enkelte ganger konsserter som bare er pirlige. Eva Rydberg har en parodi på Dylan, der vi presenteres for en sjøløst skraling som ikke en gang kan syng. Men vi skal huske på at også Dylan etter hvert ble voksen, det er ikke sikkert han forvært alt han sa og gjorde som ung mann - han heller. Dylan er i dag er ikke den samme guttungen som til sin forbauselse ble popstjerne og møtte en offentlighet han ikke var forberedt på.

Vi kommer nok mannen nærmest nie vi ser på det han har skrevet, for eksempel en sang som heter «Ballad of a Thin man» som er noe temmelig nær et selvportrett. «You walk into the room / With your pencil in your hand / You see somebody naked / And you say, «Who is that man? / You try so hard / But you don't understand / Just what you'll say / When you get home.» I neste vers heter det «You raise up your head / And you ask «Is this where it is? / And somebody points to you and says / «It's his.» And you say, «What's mine? / And somebody else says, Where what is? / And you say, «Oh my God / Am I here all alone?»

Men bak ak han gjør merker vi kunstneren Bob Dylan. En kunstner som er oppatt av romene sine («Du må være sterk og oppentholde forbindelsen med hva som starter det, inspirasjonen bak inspirasjonen, hvem da var den gangen folk ikke tok det ille opp å nikke på deg. Det er lett å si det, men luften blir tynn på toppen, da blir lett i hætt, omgivelsene forandrer seg, nye mennesker kommer inn i

livet ditt...») - som er oppatt av synspunkter, som bruker stemmen sin på en måte han har lært i den amerikanske folkemusikktradisjonen. Som setter den kunstneriske frihet høyst av alt. «Jeg prøver å lære både av de kloke og de ikke-kloke, ikke fortape meg i noen, gjøre hva jeg ønsker å gjøre.» En usbergig kunstner som aldri har latt seg sette i bås, som har gitt blaffen i fasen og kråkerne. «Desuten er farsen kommentet, de kjøper produkt og selkaper prøver å tilfredstille konsumentene.» Som i ledige stunder stner ved staffler og maler, drømmer om at han en gang skal lage sin mesterverk. «Someday, everything is gonna be different / When I paint my masterpiece.» Noe han aldri ikke syns han har gjort, men som han etter mitt mening fikk til med sangen «Blind Willie McTell».

Jeg tror Dylan vil bli stende som en av vårt århundres store kunstnere. Var det ikke noen som nevnte Nobelprisen? Han er ofte sammenliknet med Chaplin, ikke først og fremst fordi Dylan er komiker, noe han utvilsomt også kan være, men begge er små av velst og ikke minst i besittelse av volddommer! De kan skape det mesterlige. Jeg tror Dylan vil bli stende på linje med Picasso og Munch, med Stravinskij og Bartok, med Joseph Conrad, John Steinbeck, Uwe Johnson, Yasar Kemal, Czeslaw Milosz og flere... Rocken er en ny kunstner. Dylan forandret hele rockens historie fra å være show og mors og «great pretenders» til å bli en kunstner! Dylan er kunstnerens kunstner framfor noen, skulle jeg begynne å ransje opp alle som har latt seg inspirere av ham, også her på bjerget, måtte jeg holde på til påsk! Sjøl er jeg bare en enkel fir med hendene i bukseledda foran barneholdsplassen, plumer «blowin' in the wind» til fukt som bare rakkert, mens jeg holder et grepa tak om blyanten i den ene hånda.

Til hylle med 60-årsdagen som var, of' man.